

Hans Sachs

A diák
és
az ördög

Fordította :
Csányi László

KIADJA A TOLNA MEGYEI TANÁCS
MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA

**A diák
és
az ördög**

**(Der farenndt Schuler mit dem
Teufelbannen)**

Hans Sachs komédiája

**Fordította :
Csányi László**

A régi. Garattággal

Csányi László

960 márc.

A fordítás dr. Arnold „Hans Sachs
Werke“ (Verlag von W. Speman)
alapján készült.

A címlap és a belső illusztrációk
Herner Lajos munkája.

1960. I. A/5 2/3 ív 1000 példány

F. k.: Dr. Tucsni L.

F. v.: Széll I.

Szekszárdi Ny. 60.307

**Megjelenik a gazdaasszony
és magában beszél:**

Az erdőbe ment a férjem,
nem hinném, hogy hazatérjen
egyhamar, mert jól beevett,
levest, rizst, rá hideg tejet,
vele van egy jó nagy kenyér,
este előtt haza nem ér.
Ó, bár papunk venné észbe,
szívemnek szerelmes éke!
Tudom, jönne lóhalálba,
nem üzenhetek, hiába,
szomszédaink régen mondják,
hordják folyton a sok pletykát,
kibeszélnék őt meg engem,
amiért úgy megszerettem.
Mondják, mondják, rettenetes,
s a férjemnek esküdhetek,
gyanakszik, csak folyton faggat,
féltékenységgel sanyargat,
pislog és darálja egyre:
kutya került itt a kertbe,
de elkapom a bundáját
s jól elhúzom a nótáját!
No, de ki kopog be hozzám?

Isten hozta, szép papocskám!
Merről kerül, honnan szalad?

Besántikál a púpos pap:

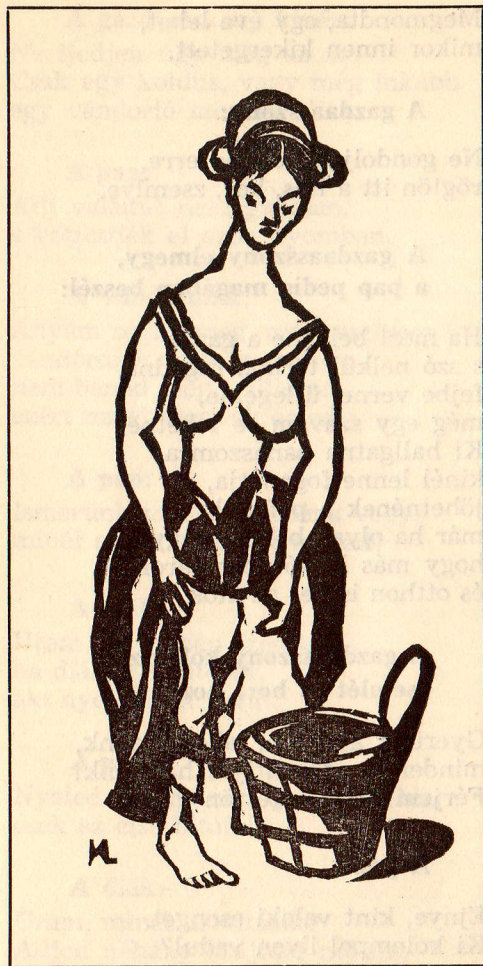
Itt jöttem a kertek alatt,
átmásztam a kerítésen,
tudod jól, gyönyörűségem,
hogy utánunk leselkednek.
Ahogy ma reggel felkelek,
látom, fát szállít a férjed.

A gazdaasszony:

De örülök a jöttének!
Épp egy hete van, hogy nálunk
egy jó kövér disznót vágunk,
hurkámát most megkóstolja,
s hogy a szomját is eloltsa,
felhozok egy pint borocskát,
hej, az egész nap vigasság!
No hát, üljön le itt nálam!

A pap:

Jó, csak siess, virágszálam,
de a férjed ne engedd be,
hogy a fejem be ne verje!
Hu, szeme, mint a vasvilla,
úgy fordul utánam vissza,
keze fent bicskát szorongat,
s akármikor nekem ronthat.
Gonoszság csak, csupa méreg,
hátha egyszer nálad érhet!

Megmondta, egy éve lehet,
mikor innen kikergetett.

A gazdaasszony:

Ne gondoljon kelmed erre,
rögtön itt a hús, bor, zsemlye.

**A gazdaasszony elmege,
a pap pedig magában beszél:**

Ha most belépne a gazda
s szó nélkül torkon ragadna,
fejbe verne, ütlegelne,
még egy szavam se lehetne.
Ki hallgatna panaszomra,
kinél lenne foganatja,
jöhetnének a pofonok,
már ha olyan bolond vagyok,
hogy más lotyó után járok
és otthon is ver az átok.

**A gazdaasszony kolbászt,
zsemlét és bort hoz:**

Gyerünk gyorsan, lakomázzunk,
minden gondra fittyet hányunk!
Férjem uram este jön meg.

A pap:

Ejnye, kint valaki csenget.
Ki kolompol ilyen vadul?

A gazdaasszony kinéz:

Ne ijedjen úgy meg az úr!
Csak egy koldus, vagy még inkább
egy vándorló szegény diák.

A pap:

Adj valamit neki gyorsan,
s kotródjék el azon nyomban.

A vándordiák:

Anyám segíts meg, mert szegény
vándordiák vagyok csak én,
nem bánod meg a filléred,
ezért misét mondok érted.

A pap:

Ismerünk már, szép firma vagy,
minél előbb hordd el magad!

A diák:

Uram, az a szép szeretet,
ha diákon segítetek,
aki nyeli az út porát.

A pap:

Nyeled ám, de nem jutsz tovább,
csak az első bitófáig.

A diák:

Uram, minek is vitázik?
Adjon néhány krajcárt nékem,

ha pap leszek, megigérem,
én leszek majd a káplánja.

A pap:

Ha addig az első fára
nem húznak fel a pribékek,
igaz, nem is lesz kár érted.
Abból élsz, hogy hazudsz egyre,
a sok jámbort megtévesztve
és ha nem lehet egyebet,
amit elérsz, elemeled,
libát, tyúkot, tojást, tejet.

A diák:

Ne fogjon rám ilyeneket!
Nem vagyok én olyan fajta!

A pap:

Mennykő csapjon a tolvajba,
ismerlek, a rosseb enne!

A diák:

Uram, végre elég lesz-e?
Diáknak jár az adomány.

A gazdaasszony lökdösi:

Kifelé csak, büdös zshivány!
Azt akarod, botot fogjak?
Lusta, ronda csavargó vagy,
messze kerüld el a házam.

A diák:

Megyek, többet ne is lássam.
De mondhatom, megbánjátok,
hogy velem ily csúful bántok.
Elbújok s kilesem csendben,
mit csinálnak ők most ketten.
Behúzódok egy sarokba
és ha hazajön a gazda,
az lesz majd a lakodalom,
mind a kettőt megbosszulom.

A vándordiák elmegy.

A pap:

Menj, a kaput reteszeld be,
hogy senkise jöhessen be,
ne zavarjon végre senki!

A gazdaasszony:

Ej, a diák épp most ment ki,
még a kaput is becsapta.

A pap:

No hát akkor mulassunk ma!
Eszem, iszom, vígan vagyok,
ejnye lányom, jó a borod!

A gazda zörget.

A pap így beszél:

Kopogtatnak, az istenit,
milyen jövés-menés ez itt!?

A gazdaasszony kinéz:

Itt a férjem, hej hétszentség!
No most aztán mit tehetnék?

A pap:

Az ebadtát! Hová menjek?

A gazdaasszony:

Ott van, oda bújjék kelmed,
jó menedék a kemence,
ide az ételt teszem le,
s ha a férjem aludni tér,
kend valahogy kievickél.

*A pap elnyargal, az asszony pedig
ajtót nyit.*

A gazda mondja:

Miért kell így bezárkózni?

A gazdaasszony:

No hát, nem fogom csak hagyni,
hogy a szomszédék disznója
a góréncat összetúrja
s kárt csináljon. Ej, de kelmed,
ma ugyancsak korán jött meg.

A gazda:

Hogy is mondjam? Nagy kár érte,
kicsorbult két fejszém éle.

No favágás, nesze neked,
gondoltam, hát hazamegyek.
Az éhség is hajtott engem,
adj hát, asszony, hurkát ennem,

töpörtyűt is megkívántam,
maradt este még a tálban,
tedd meg, lelkem, a kedvemre!

A gazdaasszony:

Semmit se kapsz! Mindig enne!
Disznót vágtunk, nincs egy hete,
a hurkából nincs semmi se,
rághatjuk most majd a csontot.

A gazda:

Rázzák ottkint a kolompot.
Ki lehet az, ergye, nézz ki!

A gazdaasszony:

Kódorgó diáknak néz ki.
No de rögtön elkergetem,
az effélét nem szeretem.

**A gazdaasszony akar adni neki
valamit, de ő a gazdához lép:**

A gazdának szép jóestét!
A kaputok nyitva volt még,
diák vagyok, erre mentem,
talán megsegítesz engem
és szállást adsz egy éjjelre.

A gazdaasszony:

Ördög hozott megint erre!?

A diák:

Hallgass, akkor nem beszélek.

A gazda:

Ej te diák, mi úz téged,
Ország útját járni egyre?

A diák:

Látod, nekünk az is lecke,
hogy csak menjünk egyfolytába,
iskolából iskolába.

Megtanulni csak így lehet,
a mágiát s más egyebet.
Ha valakit meglopnak, mi
kincsét vissza tudjuk adni.

Vagy ha fáj a fogad, szemed,
itt vannak a varázsszerek.

Lőtt sebed van? meggyógyítunk,
jövendölünk, varázsolunk
s lovagolunk seprűnyélen.

A gazda:

Azt hallottam egyszer régen,
az ördöggel cimboráltok.

A diák:

Hát, ha nagyon akarjátok,
megidézem s kérdezzétek,
majd mindenre felel néktek.
Sőt hurkát, meg bort s kenyeret
szépen, rendre elétek tesz
a bűvkörbe, amit vontam.

A gazda:

Kételkedem a dologban,
hej, pedig de jó is lenne,
Sátánt látni szemtől szembe!

A diák:

Ej, hát itt a feleséged!

A gazda:

Hagyd az ilyen tréfát! Érted?
Ha tudsz, ördögöt idézz meg!

A diák:

Nézd csak, veszélyes kísérlet,
mert ha közben megnyikkantok,
vagy akár egy szót is szóltok,
mindnyájotokat szétszaggat.

A gazdaasszony:

Jaj, az ördög fel is falhat?
Hagyjuk csak az ilyen dolgot!

A gazda:

Mit félsz, ne beszélj bolondot!
Lássuk azt az ördögöt mi!

A diák:

Nos, hátrálva menjetek ki,
így üljete a padkára,
belenézek a kristályba
s hívom. Majd ha szólok nektek,

ugyanígy visszajöhettek.
Egyszerű lesz azután már,
áll a körömben a sátán.

A gazda feleségével kihátrál.

A diák előráncigálja a papot:

Szidalmadért, mondd papocska,
fejedd el fizessék vissza?
Jön a gazda, elég egy szó,
lesz aztán itt ribillió.
No de hívom is már rögtön.

A pap reszket:

Azt akarod, összetörjön?
Segíts ki innen, barátom,
jó tallérral meghálálom,
maradj nálam egész télen,
légy a szeretett vendégem.

A diák:

Ide hát a tallérokát,
segítség is majd csak akad.

A pap pénzt ad:

Nesze, otthon kipótolom.

A diák:

Igyekezünk kell ám, papom!
Vetközz le most meztelenre,
korommal a tested kend be!

Ne szólj közbe, munkára hát,
hózd a kancsót, meg a hurkát!
Lóbórt találsz a pajtában,
vedd magadra hamarjában,
s ha harmadszor hívlak, gyere,
prüszkölve rohanj ide be,
morogva, mint fene medve!
Bort, kenyeret, hurkát tedd be
a körömbé. Jelet adok,
a lóbórt nyakadba kapod,
átugrasz a kerítésen,
s túl leszel minden veszélyen!

A pap:

Ahogy mondtad, úgy lesz minden,
csak jussak ki élve innen!

**A pap elmegy, a diák pedig
kiszól:**

Most hátrálva bejöhetnek,
megidézem a szellemet.

Hátrálva belépnek.

A diák ezt mondja:

Itt üljetez mozdulatlan,
szavatozat meg ne halljam.
Aki beszélni szeretne,
ujját tartsa, úgy jelentse.

Leülnek.

**A diák kardjával kört rajzol
s a közepébe áll:**

Most először hívlak, gyere,
vessen ki a föld feneke!
Hozz körömbe bort, kenyeret,
s hozzá hurkát is eleget!
Másodszor hívlak, hogy lépj be
bűvös köröm közepébe.
Harmadszorra parancsolom,
teljesüljön akaratom,
amit kértem, azzal lépj be
ide a kör közepébe!

*Az ördög sántitva, púposan bebotor-
kál, leteszi a körbe a kancsót, a kenyere-
t és a hurkát.*

A diák ezt mondja:

Ne morogj annyit, te ronda,
fordulj balra, fordulj jobbra!
Az ördög végigszalad a körön.

A diák így szól:

Elég volt belőled ennyi,
a körömből most szökellj ki,
szaladj keresztül a házon,
ugorj ki az ablakrácsra,
ha akarod, a kéményen,
semmi kár minket ne érjen!
Az ördög kiugrik a körből.

A gazda ezt mondja:

Hej, a veríték elöntött,
jó lesz, ha a kört letörlöd,
nehogy megint visszatérjen.

A diák:

Kend akarta, hogy idézzem,
Lám az ördögöt most látta.

A gazda:

Nem hittem, hogy ilyen fránya,
fekete, rút, ocsmány alak
s púpos is, mint nálunk a pap,
lábára is épp úgy biceg,
ha egyedül látok ilyen,
azt hiszem, hogy szörnyet halok,
kapart, prüszkölt és fújtatott,
agyarát is — rémlik — láttam
két oldalt a pofájában.

A gazdaasszony:

Kimondjam az igazságot?
Én ilyen szívesen látok,
legyen nálunk vendég gyakran.

A diák:

Tudom jól, mert tapasztaltam.
No, de fel hát, kedves gazdám,
ideje, hogy aludjunk tán.

A gazda:

Őszintén megmondom, félek,
hogy álmomban visszatérhet,
most is látom felszökellni.

A diák:

Nem kell azért ijedezni,
talizmánom őrizze meg,
ígérem, így nyugta lehet,

ördög nem jön ide többet,
akkor sem, ha elmegy kelmed,
nem akar már jönni ő se,
jobban fél ő, mint kend tőle.

A gazda:

Azt mondd, hogy tőlem fél ő?

A gazdaasszony:

Feküdjünk le, férjem, késő,
hagyja csak kend az ördögöt,
rég a pokolba költözött!

**A gazda nyakába köti
a talizmánt:**

Itt hordom, így baj nem érhet,
egy tallér jár ezért néked.
Óvj meg minden bajom között
s üzd el azt a sánta dögöt!
Jó éjszakát, én lefekszem.

A gazda elmegy.

A felesége mondja:

A verejték kivert engem.
Ha megmondta volna neki,
a papomat agyonveri.
Szörnyen haragszik szegényre.

A diák:

Nekem a pap azt ígérte,
maga majd öt aranyat ad,

épségben ha szabadulhat.
No hát, most a bérem kérem.

A gazdaasszony:

Bocsássa meg uram nékem,
holnap reggel mind megadom,
elástam kint az udvaron.
Jó éjszakát. Feküdjék le.

A gazdasszony elmegy.

A diák felemeli a kenyeret, a hurkát, meg a kancsót:

Enyém hurka, bor, kenyérke,
kint meg vár rám a friss szalma,
együnk, igyunk, semmi baj ma.
Víg multság volt, megérte,
tizennyolc tallér a bére,
az asszony, a pap, a gazda
az adóját mind megadta.
Nem dolgozott ezért a pap,
az asszony meg az aranyat
a férjétől szedte, lopta.
Hát a derék gazda sorsa?
Viseli a talizmánom,
nem bánom, hogy milyen áron,
ördögöt itt többet nem látsz,
s ez a fontos, mondja Hans Sachs.

Anno salutis 1551. november 5.

A fordító megjegyzése

Hans Sachs neve elsősorban Wagner operája révén került a köztudatba, s ami az évszázadok folyamán ezenkívül a derék nürnbergi csizmadia-költő emlékéhez tapadt, majdnem egyértelmű lett a kontárság fogalmával. Pedig a német mesterdalnokok, s köztük a legkiválóbb, Hans Sachs, érdeme jóval több. A feudális lovagi költészet, a Minnesang, az ő gyakorlatukban válik városi-polgári irodalomává. A változás színhelye elsősorban Németország s a XIV. századtól kezdve fokozatosan alakulnak ki a Meistergesang székhelyei. A társadalmi változás jellemzője, hogy a mesterdalnokok legtöbbje iparos, aki cégbe tömörül. A költői gyakorlat is a céhen belül történik, a cég szigorú felügyelete alatt s pontosan betartandó szabályok vigyáznak a költés formai tisztaságára. Számontartják a dallam eredetét is, mert a szigorú formai szabály, amely egyébként is jellemzője az osztályá alakuló polgár-

ságnak, ezt is megköti; van »rózsa-dallam«, »puskaműves dallam«, »ezüst dallam«, sőt »szarkaláb-dallam« is.

A győztes dalnok ezüstláncot és selyemszalagot kap s növendék, énekes, költő és mester a művészi előrehaladás fokozata. A mesterdal történelmi jelentősége, hogy a Minnesang zárt, mesterkelt világából a reformáció nagy átalakulása idején népi költészetté válik s hatása még a XIX. században sem szűnik meg.

Szerzőnk, Hans Sachs, a csizmadia-költő 1494-ben született és 1576-ban halt meg Nürnbergben, amelyhez egész élete kapcsolódik. Minden bizonnyal a mesterdalnokok legrokonszenvesebb alakja, aki hosszú életében minden létező irodalmi műfajjal megpróbálkozott. Munkássága megtölt egy kisebb könyvtárat, pedig sok ezer »mesterdala« ma is kiadatlan. Ez a hatalmas irodalmi munkásság elsősorban korának napi olvasmány-igényét akarta kielégíteni: a reformáció, a török háborúk, a városi élet kisebb-nagyobb eseményei mind alkalmas téma számára, hogy versbe öntse. Polgártársait nemcsak szórakoztatni, hanem oktatni is akarja, végeérhetetlen »Knittelvers«-eit ezért zárja morális tanulsággal. De mindez ma már érdektelen,

fárasztó olvasmány. Hatalmas munkásságából azonban ma is frissen, elevenen hatnak farsangi komédiái, a »Fastnachtspiel«-ek, ezek a pompás, szellemes játékok, amelyeket farsang utolsó éjszakáján házról házra járva adtak elő a céh tagjai, köztük természetesen maga a szerző is. Népi történetek, mulatságos anekdoták feldolgozásai ezek, melyeket azonban harcos antiklerikalizmus, a butaság és a bábona elleni harc jellemez, s ebben van maradandóságuk titka is.

A farsangi komédiák közül az egyik legelmébb darabot kapja itt az olvasó. A kis komédia jól tükrözi a XVI. századi német városi polgárságnak gondolkozásmódját s nyilván hasznos tanulsággal szolgál a mai olvasónak is.

A fordításnál mindvégig ragaszkodtam az eredeti formához, bár a német hangsúlytalan kezdésű nyolcasokat hangsúlyos kezdésű sorokkal cseréltem fel, mert csak ez biztosíthatta a helyes ritmikai megoldást. Külön köszönettel tartozom dr. Vargha Károlynak, a Pécsi Pedagógiai Főiskola tanárának, aki az általam használt német kiadáson kívül E. Goetze (Halle a. S. Verlag, von Max Niemeyer, 1883) kiadásával is egybevetette fordításomat. Több hibára hívta fel figyelmemet s néhány megoldását is felhasználtam.

Cs. L.

Rendezőknek, szereplőknek

Színjátszó csoportjaink legnagyobb gondja: mit játsszanak, milyen darabokat mutassanak be. Sajnos nem a választék bősége okozza a gondot, ellenkezőleg, éppen az, hogy kevés a színdarab és még kevesebb az olyan, amely kislétszámú, szűkös anyagi lehetőségekkel rendelkező együttesek számára megfelelő. A nagyobb, az erősebb együttesek még csak túlteszik valahogyan magukat a nehézségeken, de a falusi, üzemi kis csoportok majdnem megoldhatatlan feladat elé kerülnek, amikor sikerre akarnak vinni egy darabot.

A különböző népművelési szervek igyekeznek könnyíteni a gondokon. Ez vezeti a megyei művelődésügyi osztályt is, amikor megindítja egy sorozat kiadását egyfelvonásos színdarabokból, jelenetekből. Ennek első darabja Hans Sachs komédiája, »A diák és az ördög« Csányi László fordításában. Magyar nyelven most jelenik meg először a darab, s bizonyosan szívesen fo-

gadják a Tolna megyei színjátszó együttesek. Nemcsak azért, mert segít a darabhiányon könnyíteni, hanem azért is, mert egy könnyed, szellemes, könnyen előadható, különösebb színpadtechnikai felszereléseket nem igénylő művel gazdagodik színdarab-táruk. Biztosan sok csoport tűzi majd műsorára »A diák és az ördög«-öt s majd később a még ezután kiadásra kerülő egyfelvonásosokat, jeleneteket, ezért mondjuk el néhány tanácsunkat a csoportoknak. Nem rendezői utasítások, inkább javaslatok a rendezőkre, a csoportok vezetőire, sőt magukra a szereplőkre bízva, hogyan formálják legjobbá alakjaikat. A darab nagy lehetőségeket rejt magában, szórakoztató, rendkívül mulatságos, ugyanakkor határozott mondanivalója van. Hasonló témájú darabokkal már számos színjátszó csoport aratott sikert s általános tapasztalat, falusi együttesünk sikerének egyik előfeltétele, hogy könnyed, rövid, csattanós darabokat mutassanak be, amelyek ugyanakkor nemcsak egyoldalúan szórakoztatnak, hanem gondolatokat is ébresztenek, nevelnek is.

A babona, a hiedelmek elleni harc, a felvilágosítás szükségessége nem mai keletű, de korunkban még nagyobb fontosságot nyert, mint megelőzőleg. Írók és költők

legjobbjai emelték fel szavukat a hiedelmek, az álszent képmutatás, a szemforgató ájtatosság leple alatt elkövetett erkölcsatlenségek ellen, s állították a harc szolgálatába avatott tollukat. Szemléltetően példázza ezt Hans Sachs komédiája, »A diák és az ördög«. A mű leleplezi az álszent, képmutató papot, de ugyanakkor lerántja a leplet a buta, ostoba hiszékenységről is. Megmutatja a komédia, hogy a papi köntös erkölcstelen szoknyabolondot takar. A diák nemes bosszút áll a papon, aki pedig őt fennhéjázóan fogadta, s csak amikor bajba kerül, ígér gyáván kincset, vagyont, csak-hogy kikerülhessen szorult helyzetéből. Leleplezi az erkölcstelen asszonyt, aki férje távollétében a papot fogadja. De ugyanakkor súlyos, elmarasztaló ítéletet mond az ostoba férj fölött is, aki ahelyett, hogy határozottan a szemérmetlenek közé csapna, hagyja magát holmi babonával félrevezetni. Megmutatja a darab, hogyan vakítja el a babona, a hiedelem az emberek szemét s inkább hisznek rejtelmes hókuszpókuszokban, mintsem józan eszükre hallgatnának.

Ma már korántsem ilyen elvakult és ostoba az emberek túlnyomó többsége, mint akiket Hans Sachs pellengérré állít, de babonás emberek még ma is vannak,

éppen ezért az ilyen vak hit elleni küzdelem ma sem hiábavaló, sőt éppen a felvilágosodás nagyszerű történelmi szakaszában kétszeresen is szükséges minden eszközzel küzdeni az ostobaság maradványai ellen.

Ezért teszük helyesen színjátszó csoportjaink, ha műsorukra tűzik a darabot. Két eredményt érnek el egyszerre, szórakoztatnak és segítenek leküzdeni az embereknek tévhiteiket.

Szeretnénk néhány tanácsot is szolgálni az előadás módját, formáját illetően. Láthatólag a komédia nem díszletigényes darab. Akár egyszerű körfüggönnyel is előadható, hiszen ha a szereplők jól játszanak, érzékeltetni tudják a hiányzó díszleteket is. Természetesen, ha mód van rá, díszletek használata javasolt és megkönnyíti az érthetőséget, az egyes jelenetek kiélezését elősegítheti. Egyszerű szabadízletre van szükség. Vigyázzunk azonban arra, ne valamiféle fényes, gazdagon berendezett helyiségre legyen, hanem egyszerű parasztszoba, durva bútordarabokkal. Már a berendezés összeválogatásával érzékeltetni lehet, olyan emberek lakása ez, akik jómódban élhetnének, de zsugoriak. Az asszony még férjétől is sajnálja az enni-

valót, annál nagyobb lakomát csap viszont, ha szeretője, a pap látogatja meg.

Az előadás módja legyen játékos, mint ahogy játékos az egész felépítés, az egész darab. Nem szükséges tragikus hangulatot teremteni ott sem, ahol pedig könnyen kerülhetne sor a férj és a pap találkozására. A könnyedséget itt is őrizzük meg. A gyilkos gúny, a pellengérré állítás sokkal hatásosabb, mint a drámai felhördülések. A szereplők azt a gúnyosságot igyekezzenek megőrizni az egész előadás alatt, amely Hans Sachs komédiájának annyira sajátja.

Végig vigyázzunk a szép szövegmondásra. Nem kell megijedni attól, hogy verses darab. Egyszerű, könnyed nyolcasokban van írva az egész. A fordítás gördülékeny, ami még könnyebbé teszi a szövegmondást. Ne szavaljunk, legyen ritmikus a szövegmondás, feltétlenül érződjenek a rímek, de mégsem versről van szó s ne is csináljunk azt belőle. Általános tapasztalat, hogy a verses színmű csak látszatra nehéz, amint a szereplők rátalálnak annak ízére, egyszerűben megszeretik és könnyebbé teszi munkájukat.

Rendezői utasítás csak a legszükségesebb szerepel a darabban. A rendezők leleményességén múlik, mennyire tudják ki-

élezeni a helyzeteket, hogyan tudják a leghatásosabban tolmácsolni a mondanivalót. Éppen ezért ad a szerző is és a fordító is nagy szabadságot a csoportok vezetőinek és a szereplőknek. Furcsa, mai darabokban már nem használatos, hogy a szereplők gondolataikat a közönség felé fordulva, előszóval tudassák. Ez még tovább növeli a játékosságot, könnyedséget, érdekes helyzeteket lehet vele teremteni. Ezeknél a részeknél általában lassítsák le kissé a cselekmény menetét, de ugyanúgy le kell lassítani annál a jelenetnél is, amelyben a pap az ördög jelmezébe öltözik. Így lehet hangsúlyozni, hogy nemcsak erkölcstelen a pap, hanem gyáva és jellemtelen is.

A komédia előadásával kapcsolatban még nincsenek tapasztalatok, hiszen magyar nyelven most kapják először kézbe az olvasók és a színjátszók. Az első bemutatók biztonnyal számos tapasztalatot eredményeznek, amelyeket adjanak át a többi csoportoknak is.

Reméljük, hogy »A diák és az ördög«-gel szórakoztató, jó darabhoz jutnak az együttesek és közönségnek, szereplőknek sok élményben lesz még részük.

Letenyei György